

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

RTI
RESPONSIBLE TOURISM INSTITUTE

Con la participación de

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

CARTA MUNDIAL DE TURISME SOSTENIBLE

Adoptada per unanimitat i **Proclamada** per l'Excel·lentíssim Senyor Don Iñigo Urkullu, President del Govern Basc, en la Sessió Plenària de:

Cimera Mundial de Turisme Sostenible

Vitoria-Gasteiz, 26 i 27 de novembre de 2015.

Organitzada per:

Patrocinada per:

Under the patronage of
UNESCO

Entitats col·laboradores:

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

SESSIÓ PLENÀRIA

President:

- **Excm. Sr. Iñigo Urkullu Renteria.** Lehendakari del Govern Basc

Membres de la mesa:

- **Mª Teresa Lorenzo Rodríguez.** Consellera de Turisme del Govern de Les Canàries.
- **Tomás Azcárate Bang.** President de l'Institut de Turisme Responsable (ITR).
- **Luigi Cabrini.** President, Global Sustainable Tourism Council (GSTC)
- **Han Qunli.** Director de la Divisió de Ciències Ecològiques i de la Terra i Secretari del Programa Home i Biosfera (Programa MaB), UNESCO.
- **Cordula Wohlmuther.** Gestora del Programa Relacions Institucionals i Mobilització de Recursos, OMT - Organització Mundial del Turisme.

Relators:

- **Cipriano Marín,** Coordinador del Comitè Científic ST+20
- **Juan Antonio Menéndez Pidal,** Vicepresident de l'Institut de Turisme Responsable

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

CARTA MUNDIAL DE TURISME SOSTENIBLE +20

Els participants a la Cimera Mundial de Turisme Sostenible (ST + 20), reunits a Vitòria-Gasteiz (País Basc, Espanya) el 27 de novembre del 2015:

Recorden els principis expressats a la Carta Mundial de Turisme Sostenible del 1995 i reiteren la seva validesa actual.

Reconeixen que els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), adoptats per les Nacions Unides el 2015, representen una gran oportunitat per orientar decididament el turisme cap a vies integradores i sostenibles.

Recorden els principis del Codi Ètic Mundial per al turisme aprovat per l'OMT i adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides i les recomanacions i directrius proporcionades per les diferents convencions i acords multilaterals en relació amb el medi ambient i la cultura, com ara el Conveni sobre la Diversitat Biològica (CDB), la Convenció del Patrimoni Mundial, Cultural i Natural, la Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial, la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (CMNUCC) i el Codi de Conducta per a la protecció dels nens davant de l'explotació sexual en el turisme i la indústria dels viatges.

Es preocupen per determinats efectes negatius del desenvolupament turístic, incloent-hi totes aquelles manifestacions relacionades amb la corrupció i el suborn en totes les seves formes, amb la destrucció dels recursos naturals i culturals, amb els desequilibris i les desigualtats socials, i també pels efectes dels conflictes i atacs terroristes que es produeixen en moltes destinacions.

Tenen en compte que el turisme ha de ser un motor mundial que contribueixi eficaçment a reduir la desigualtat dins dels països i entre ells, a promoure societats pacífiques i inclusives, a aconseguir la igualtat de gènere i a crear oportunitats d'aprenentatge permanent per a tots.

Destaquen que el turisme pot reduir significativament l'empremta ecològica i ha de convertir-se en impulsor de la innovació, el desenvolupament d'economies verdes, inclusives i baixes en carboni, així com en contribuent de la salvaguarda de la creativitat cultural, la diversitat i el benestar humà i dels ecosistemes.

Assenyalen que les cultures indígenes, les tradicions i el coneixement local, en totes les seves formes, s'han de respectar i reivindicar en el desenvolupament de les polítiques de turisme sostenible, i subratllen la importància de promoure la participació plena de les comunitats locals i dels pobles indígenes en les decisions que els afecten dels projectes de desenvolupament turístic.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

Consideren el conjunt de declaracions, acords i convencions internacionals que han inspirat el moviment mundial en favor del turisme sostenible en els darrers vint anys i que s'esmenten en l'Annex 1 d'aquesta carta.

Estan convençuts de la necessitat d'enfortir i recolzar noves aliances per al futur d'un turisme més sostenible, tenint en compte les tendències positives que s'han anat consolidant en els darrers anys.

Creuen fermament que el turisme basat en els principis internacionalment reconeguts del desenvolupament sostenible és l'únic camí que cal seguir per al seu desenvolupament en harmonia amb el medi ambient i el benestar humà.

Acorden

- *Que el turisme exerceix un paper vital per avançar cap a un planeta més pacífic, cosa que permet obrir noves possibilitats per convertir-lo en un instrument de pau i tolerància.*
- *Que el turisme ben gestionat pot ser un protagonista transcendental a l'hora de preservar els tresors actuals per a les generacions futures, ja que assegura la protecció i la integritat del nostre patrimoni comú material i immaterial.*
- *Que el turisme ha de ser compatible amb la conservació de la natura i de la biodiversitat, ja que un medi ambient sa constitueix un recurs turístic fonamental i serveix per prendre consciència del valor intrínsec de la natura per a tots.*
- *Que el turisme ha de respondre de forma activa i de manera urgent al canvi climàtic, en el marc evolutiu de les Nacions Unides, per reduir progressivament les seves emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH) i poder créixer de manera sostenible.*
- *Que el turisme pot contribuir a la seva pròpia resiliència i a la recuperació econòmica mundial, mitjançant l'aplicació d'una estratègia de descarbonització, juntament amb la innovació en l'ús de l'energia, els recursos, el transport i els sistemes de comunicació.*
- *Que el turisme és una activitat transversal que pot contribuir a lluitar contra la pobresa, protegir la natura i el medi ambient, així com a promoure el desenvolupament sostenible.*
- *Que el turisme ha d'utilitzar els béns i serveis locals de manera que pugui augmentar els vincles amb la comunitat i reduir al mínim les fugues econòmiques, amb el reconeixement de la cohesió social i econòmica com a principi fonamental del desenvolupament del turisme sostenible.*

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

- Que el turisme és un dels motors més prometedors de creixement per a l'economia mundial, especialment en els països en desenvolupament, i resulta clau per recolzar els models emergents en la transició cap a economies verdes.
- Que el turisme ha d'adoptar tecnologies i modes de gestió innovadors i adients per tal de millorar l'eficiència en l'ús dels recursos, en particular en l'ús de l'aigua i l'energia.
- Que el turisme ha de proporcionar solucions innovadores per ser més eficient en la gestió dels recursos en el context d'una economia circular, per tal d'evitar la generació de residus, augmentar l'eficiència i reduir el consum i la contaminació.
- Que el turisme ha d'aprofitar les oportunitats que ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per construir el turisme intel·ligent, responsable i creatiu del futur.
- Que el turisme constitueix una força motriu del patrimoni cultural, les arts i les indústries culturals i creatives, de conformitat amb les convencions culturals de la UNESCO i les seves directrius operacionals.

Fan les següents crides a l'acció

1) Els governs i les organitzacions internacionals haurien:

- D'integrar la sostenibilitat en les polítiques, les estratègies, les operacions i els plans de turisme nacionals, regionals i internacionals, d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de les Nacions Unides.
- D'animar les institucions financeres i de desenvolupament, nacionals, regionals i internacionals a proporcionar el suport adient als programes i projectes relacionats amb el turisme sostenible.
- D'enfortir els marcs legislatius i polítics favorables al turisme sostenible, inclosos els relatius a la protecció del medi ambient, a la conservació del patrimoni natural i cultural i als drets humans i laborals.
- De desenvolupar la planificació turística a través de processos participatius que incloguin aliances a nivell local, nacional, regional i internacional i que garanteixin que totes les parts interessades, especialment les comunitats locals, els pobles indígenes, les dones i els grups desafavorits, puguin influir en la manera com es desenvolupa i gestiona el turisme.
- De facilitar la cooperació i la col·laboració entre les agències i administracions governamentals responsables del turisme, les finances, el comerç, la cultura, la conservació de la natura i el medi ambient.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

- De millorar la contribució del turisme sostenible a eradicar la pobresa i alhora garantir uns beneficis més grans per a les comunitats, com ara l'opció d'un desenvolupament econòmic viable i sostenible.
- D'impulsar el suport internacional en capacitació, adreçat a recolzar els plans nacionals que permetin incorporar els objectius de desenvolupament del turisme sostenible, incloent-hi el seu seguiment i els informes sobre els impactes del turisme.
- De subministrar el finançament i els incentius necessaris destinats a infraestructures públiques lligades al turisme que mitiguin els impactes socials i mediambientals.
- D'integrar la conservació del patrimoni cultural i natural en la planificació del turisme, amb especial atenció al patrimoni intangible atesa la seva extrema vulnerabilitat per alteració o deteriorament.
- De garantir la motivació i el suport necessaris perquè els principals actors del turisme desenvolupin la cultura de la pau i resolguin els conflictes mitjançant el diàleg intercultural i la promoció de la igualtat i la llibertat d'expressió.
- D'utilitzar els llocs designats per la UNESCO com a llocs d'aprenentatge per fomentar la integració harmoniosa del turisme amb el patrimoni cultural i natural.

2) Les destinacions i comunitats locals han:

- De garantir que la governança turística de la destinació inclogui totes les parts interessades, especialment a nivell local, i que el paper i les responsabilitats de cadascuna es defineixin clarament.
- D'apoderar les comunitats locals i els pobles indígenes, així com facilitar-ne la participació en la planificació i el desenvolupament del turisme.
- D'adoptar les mesures necessàries per maximitzar els beneficis econòmics del turisme per a la comunitat d'acollida i crear vincles forts amb l'economia local de la destinació i altres activitats econòmiques de l'entorn.
- De preservar els valors de la destinació gràcies al disseny de processos de seguiment del canvi, a l'avaluació de les amenaces, els riscos i les oportunitats i al permís dels líders públics i privats per mantenir l'essència i la identitat del lloc.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

- De promoure estratègies baixes en carboni per al desenvolupament de la infraestructura turística associada, les operacions i els serveis, incloent-hi l'edificació, la gestió de recursos i el transport.
- De promoure un turisme inclusiu i accessible per a tots, que millori l'accessibilitat en tota la cadena de valor del turisme i que inclogui els entorns físics, els sistemes de transport, els canals d'informació i comunicació i la completa gamma d'instal·lacions en els sectors de l'hostaleria, els serveis i les activitats turístiques.
- De considerar la capacitat de càrrega de les destinacions, no només en el cas dels llocs naturals, sinó també en les zones urbanes, especialment quan la qualitat de vida dels residents es pot veure compromesa.
- De garantir la preservació del coneixement de les persones grans en relació amb les tradicions i el patrimoni cultural i natural, i que aquest coneixement es transmeti eficaçment als joves com a mitjà d'integració intergeneracional de la sostenibilitat.
- De promoure activitats educatives i de divulgació sobre el turisme i el desenvolupament sostenible.

3) La indústria del turisme ha:

- De contribuir a la creació, el desenvolupament i la implantació de productes i serveis turístics sostenibles que fomentin l'ús respectuós del patrimoni natural i cultural i que transmetin els valors de la destinació així com la seva identitat a través de l'experiència turística.
- D'integrar la sostenibilitat en les polítiques, operacions i pràctiques de gestió.
- D'animar els inversors augmentant la despesa destinada a assolir un sector més verd.
- De participar en la gestió de la destinació i recolzar el benestar econòmic, social i cultural de les comunitats locals.
- De fomentar la capacitació per a la sostenibilitat turística i aplicar aquestes capacitats a les operacions internes, així com d'influir en la decisió de les altres parts interessades.
- D'incrementar la capacitat de les empreses i organitzacions turístiques per millorar l'exercici ambiental i la sostenibilitat a través de la innovació.
- De reduir la generació de residus a les activitats turístiques, mitjançant la prevenció, la reducció, el reciclatge i la reutilització.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

- De millorar la qualitat de l'aigua reduint-ne el consum, evitant la contaminació, eliminant els abocaments i minimitzant la producció de materials i substàncies químiques perilloses.
- D'implementar tecnologies i processos ecoeficients en totes les àrees de la indústria turística, incloent-hi els edificis, les infraestructures, la gestió de recursos i el transport.
- De promoure la màxima implantació d'energies renovables en les destinacions amb el propòsit de reduir l'empremta de carboni del sector turístic.
- D'utilitzar i proporcionar instruments adients per mesurar, ampliar i comercialitzar l'oferta de turisme sostenible, com ara els programes de certificació.
- D'informar els consumidors sobre les opcions per viatjar de forma responsable.

4) Els consumidors han:

- D'utilitzar productes i serveis sostenibles locals que generin ocupació i beneficis per a la comunitat.
- D'avaluar les empremtes mediambientals i socioculturals així com les implicacions econòmiques que tenen les seves decisions.
- D'escollir els productes i serveis més sostenibles davant de les altres opcions menys sostenibles.

5) Els investigadors, desenvolupadors i formadors han:

- De construir noves aliances entre ciència i turisme, atès que la investigació científica i la seva contribució al coneixement resulten fonamentals per incrementar la capacitat del sector per afrontar els nous reptes del turisme sostenible.
- De crear relacions més estretes entre els grups d'investigació, l'acadèmia i la indústria turística.
- De facilitar la innovació tecnològica verda en turisme i establir llaços entre els desenvolupadors i els principals actors del turisme.
- D'identificar formes efectives per accelerar la difusió de l'ecoinnovació en el sector, incloent-hi vies de comunicació efectives, reconeixements, aprenentatge i incentius.
- De desenvolupar i oferir formació sobre la gestió del turisme sostenible i integrar-la en l'oferta d'estudis i cursos de turisme ja existent.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

6) Les xarxes i ONG han:

- De revifar les aliances globals i regionals per al turisme sostenible i enfortir el seu desenvolupament.
- De promoure i facilitar la compartició i l'intercanvi de bones pràctiques i coneixements que permetin inspirar la replicació de casos d'èxit en turisme sostenible.
- De promoure guies i orientacions sobre el comportament dels turistes en les destinacions a través de les xarxes socials, els mitjans de comunicació i altres canals, així com mitjançant la informació que aporten els proveïdors de serveis i els operadors al llarg de tota la cadena de valor del turisme.
- D'incrementar les capacitats per informar totes les destinacions sobre els productes verds disponibles per als seus negocis.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

MIRANT CAP ENDAVANT

La Cimera de Turisme Sostenible adopta la següent **RESOLUCIÓ**:

1- Requereix que les organitzacions promotores de la Cimera - l'ITR, el GSTC i Basquetour (Agència Basca de Turisme que depèn del Govern basc) - constitueixin un Comitè de Seguiment de la Carta Mundial de Turisme Sostenible, encarregat de promoure'n la difusió, aplicació i adopció per part dels agents socials, la indústria del turisme, els governs, les autoritats locals, les destinacions, l'acadèmia i les organitzacions especialitzades.

2- Insta les organitzacions promotores de la cimera a impulsar les accions que contribueixin a posar en pràctica els principis i les recomanacions traçats a la Carta Mundial de Turisme Sostenible i a convocar quan correspongui una nova trobada amb l'objectiu d'avaluar els èxits aconseguits i d'establir aliances renovades.

3- Eleva la Carta Mundial de Turisme Sostenible +20 a la directora general de la UNESCO, al secretari general de l'OMT i al director executiu del PNUMA i els sol·licita suport per a la seva màxima difusió entre els principals actors del turisme mundial, com a guia per a l'acció del turisme en el marc dels objectius de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides.

Els i les participants en aquesta cimera expressen el seu agraïment sincer al Govern basc i a la ciutat de Vitòria-Gasteiz per la seva calorosa rebuda i hospitalitat.

A Vitòria-Gasteiz, el 27 de novembre del 2015.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

CONVENCIONS I DECLARACIONS

Declaracions, convencions, pronunciaments, codis i acords més importants que han inspirat el moviment global cap al turisme sostenible.

Convenció sobre la protecció del Patrimoni mundial, cultural i natural.

UNESCO, 1972

Declaració de Manila sobre el Turisme Mundial

OMT, 1980

Declaració de l'Haia sobre el Turisme

Unió Interparlamentària (UIP)/OMT, 1980

Carta Mundial de Turisme Sostenible

UNESCO, OMT, PNUMA, Comissió Europea. Lanzarote, les Illes Canàries, 1995 (EN, ES, FR)

Declaració de Berlín sobre Diversitat Biològica i el Turisme Sostenible

Conferència Internacional sobre Biodiversitat i Turisme, 1997

Carta Internacional sobre Turisme Cultural: la Gestió del Turisme en llocs amb Patrimoni Significatiu.

ICOMOS, 1999

Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides

ONU – Resolució adoptada per l'Assemblea General, 2000

Codi Ètic Mundial per al Turisme

OMT, 2001

Declaració de Nanda Devi sobre Conservació de la Biodiversitat i Ecoturisme

Campanya Nanda Devi, 2001

Codi per al Turisme Sostenible

PATA/APEC, 2001

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

Declaració de Quebec sobre l'Ecoturisme

PNUMA/OMT, 2002

Declaració de Babia Gora sobre el Desenvolupament del Turisme Sostenible en àrees de muntanya

CEE/PNUMA/UNESCO, 2002

Declaració de Ciutat del Cap sobre Turisme Responsable en Destinacions

Responsible Tourism Partnership, Sud-àfrica, 2002

Declaració de Djerba sobre Turisme i Canvi Climàtic

OMT, Tunísia, el 2003

Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial

UNESCO, 2003

El Turisme és de tots: Declaració sobre el Turisme, la Diversitat Cultural i el Desenvolupament Sostenible.

Fòrum Universal de Cultures/ITR – Barcelona 2004

Declaració – El turisme al servei dels objectius de desenvolupament del Mil·lenni.

OMT, 2005

Protocol d'Implementació de la Convenció Alpina de 1991 al Camp Turístic.

Convenció Alpina, el 2005

Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals

UNESCO, 2005

Declaració de Davos - Canvi Climàtic i Turisme: respondre als reptes mundials.

OMT, PNUMA, OMM, Fòrum Econòmic Mundial, 2007

Declaració de Kerala sobre el Turisme Responsable

Turisme de Kerala i ICTR, 2008

Declaració de Lusaka sobre Turisme Sostenible, Canvi Climàtic i Pau.

IPPT – Institut Internacional per a la Pau a través del Turisme, Zàmbia, 2011

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD CHARTER FOR SUSTAINABLE TOURISM +20

Declaració de Sihanoukville sobre la Cooperació Multilateral per al Desenvolupament de l'Ecoturisme

Conferència Econòmica Mundial, Cambodja, 2011

El Futur que volem

Conferència de les Nacions Unides sobre Desenvolupament Sostenible Río +20, 2012

Declaració de l'Illa Reunió sobre Turisme Sostenible en Illes

OMT, 2013

Declaració de Ninh Binh sobre Turisme Espiritual per al Desenvolupament Sostenible

OMT, 2013 (eng)

Declaració de Phnom Pehn sobre Desenvolupament Comunitari mitjançant el Turisme

Associació de Turisme Àsia-pacífic, OMT, UNESCO, 2014

Declaració de Nassau sobre Turisme com un Factor Clau per al Desenvolupament dels Estats Insulars

SIDS, UNESCO, OMT, 2014

Promoció del turisme sostenible, inclòs l'ecoturisme, per a l'eradicació de la pobresa i la protecció del medi ambient.

Resolució adoptada per l'Assemblea General de l'ONU, 2014

Declaració de Betlem sobre el Turisme Religios com a mitjà per estimular el desenvolupament socioeconòmic de les comunitats receptores.

OMT, Palestina, 2015

Antolatzaileak Organizadores Organizers

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

EL TURISME SOSTENIBLE +20

Preservar el nostre patrimoni comú

Com una de les forces econòmiques i socials més influents del món, el turisme pot i ha de reforçar el paper decisiu del patrimoni, tant material com immaterial, en la societat contemporània, consolidant la identitat i la diversitat cultural com a punts de referència clau per al desenvolupament de moltes destinacions.

Els llocs del patrimoni natural i cultural són avui dia un dels principals components dels actius turístics del món. La capacitat dels béns patrimonials per atraure l'atenció de centenars de milions de viatgers cada any contribueix a proporcionar inqüestionables beneficis i, al mateix temps, pot ajudar a promoure la diversitat cultural, els valors universals, la cultura de la pau i el diàleg intercultural, tan necessari en el món actual.

El sector turístic és cada vegada més conscient dels problemes de conservació del patrimoni circumdant i del seu paper com a element fonamental de l'oferta. L'activitat turística ha de considerar els efectes induïts sobre el patrimoni cultural i natural, i compartir de forma activa la responsabilitat sobre la seva preservació, i forjar així aliances per un turisme més responsable amb el nostre patrimoni comú.

El patrimoni és un dels motors principals del turisme, i el turisme sostenible s'ha d'entendre com el motor del desenvolupament dels llocs patrimoni. La conservació, la protecció i la posada en valor, de forma intel·ligent i responsable, del patrimoni natural i cultural, representa per tant un àmbit privilegiat per a la cooperació i la innovació.

El turisme contemporani haurà de prestar especial atenció a la preservació del fràgil patrimoni cultural immaterial de les destinacions, transmès de generació en generació i que infon a les comunitats i als grups un sentiment d'identitat i continuïtat. Promoure un ús responsable d'aquest patrimoni viu amb finalitats turístiques genera noves oportunitats per a les comunitats locals, encara que també pot obrir portes a la degradació i l'homogeneïtzació. S'imposa el desenvolupament de mecanismes eficients per al desenvolupament del diàleg cultural en el turisme a favor de l'autenticitat i integritat.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Mantenir la biodiversitat amb el turisme

En nom de la seva pròpia subsistència i competitivitat, l'activitat turística haurà de preveure una evolució positiva respecte a la seva incidència sobre els recursos naturals, la pèrdua de biodiversitat i la capacitat d'assimilació dels impactes produïts.

El turisme, en les seves múltiples formes, pot i s'ha de convertir en una finestra oberta al coneixement i l'apreciació de la biodiversitat, i el manteniment de la vida al planeta en les seves infinites manifestacions. Això implica reconèixer la importància real de la biodiversitat i els seus paisatges, inclosos els àmbits urbans del turisme, com un actiu clau i part vital de la qualitat ambiental i de l'atractiu per als visitants.

Per conservar la naturalesa i la diversitat biològica com un recurs principal de les activitats de turisme, incloent-hi espècies crítiques i emblemàtiques, s'han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar-se que la integritat dels ecosistemes i hàbitats siguin sempre respectats.

És necessari avançar cap a una visió ecosistèmica del turisme, reduint la seva empremta ecològica i considerant els serveis i productes subministrats pels mateixos ecosistemes. Això implica adoptar enfocaments innovadors que tinguin en compte aquestes dimensions en el desenvolupament del turisme, la seva planificació i gestió.

Les operacions turístiques poden contribuir directament o indirecta a la conservació de la diversitat biològica, fet que obliga a totes les parts implicades a conèixer els veritables costos, impactes i beneficis de les activitats turístiques en relació amb la biodiversitat.

En el món actual es necessiten models d'excel·lència i de referència com les Reserves de Biosfera de la UNESCO o la xarxa Natura 2000, capaços d'inspirar l'aliança efectiva entre biodiversitat i turisme. Són models que també expressen els beneficis de les àrees protegides més enllà de les seves fronteres.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

La reformulació del turisme davant el Canvi Climàtic

El canvi climàtic situa el turisme davant d'un nou paradigma. El turisme pot ocupar un lloc destacat en la lluita contra el canvi climàtic si es mobilitzen plenament els recursos i la capacitat d'innovació d'aquest sector econòmic mundial d'importància capital, i s'orienten cap a la consecució d'aquest objectiu.

El canvi climàtic afectarà les destinacions turístiques, la seva competitivitat i la seva sostenibilitat en multitud d'aspectes. Pot alterar directament recursos ambientals que són destacats atractius turístics, o indirectament a través de la pèrdua de biodiversitat, l'escassetat de recursos com l'aigua o pels gravàmens derivats de les polítiques de mitigació.

La indústria del turisme i dels viatges s'enfronta així al desafiament d'incorporar-se al lideratge del moviment mundial en favor d'una economia baixa en carboni. El caràcter multifuncional i transversal de l'activitat turística permet desenvolupar un extraordinari ventall d'iniciatives de mitigació del canvi climàtic, en particular en sectors crítics com l'energia, el transport, l'allotjament o la provisió d'aigua.

El turisme és una indústria intensiva en energia i, com a tal, sovint és considerada com un dels principals contribuents al canvi climàtic, ja que deixa una gran empremta de carboni per aquest concepte. Però avui dia aquesta tendència es pot alterar radicalment. Una activitat turística que contempli l'eficiència energètica i el recurs massiu a les energies renovables com a eixos de l'acció, no només és viable tecnològicament, sinó que aporta innumbrables beneficis en termes de competitivitat econòmica, reducció dels regs de dependència i eradicació de la pobresa energètica a les destinacions.

El transport cap a les destinacions i la mobilitat en els espais turístics constitueixen en l'actualitat el primer responsable de les emissions en el conjunt de les operacions turístiques. L'aposta per sistemes de transport de baixes emissions i modalitats basades en la mobilitat sostenible, obre la porta a un nou compromís del turisme amb la sostenibilitat i aporta originals atractius en les destinacions per a la pràctica del turisme responsable.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Visions intel·ligents i innovació

Al llarg de les dues últimes dècades hem assistit al sorgiment de canvis tecnològics inusitats i a l'aparició d'instruments del coneixement en la societat de la informació que permeten concebre el futur d'un turisme intel·ligent i fer aflorar les noves capacitats de la intel·ligència aplicada al turisme sostenible.

El turisme es troba avui al centre de la revolució digital. Les noves tecnologies de la informació i de la comunicació augmenten sistemàticament la capacitat del turista per conèixer més i millor l'oferta, així com per valorar els recursos i el patrimoni local a partir d'una comunicació directa. Les TIC aporten sistemes de predicció, xarxes col·laboratives, sistemes de suport a la decisió, eines de seguiment o la possibilitat de construcció d'experiències per ser compartides. En suma, les TIC es poden convertir en un aliat important a l'hora de promoure la transició cap al turisme sostenible, tant en els països desenvolupats com en els que estan desenvolupament i les àrees emergents.

En aquest context sorgeixen les destinacions turístiques intel·ligents com avançada del turisme sostenible del futur. Assistim a l'aparició d'aquest nou concepte de destinacions turístiques innovadores, consolidades sobre una infraestructura tecnològica avançada i ecoeficient, que garanteixen el desenvolupament sostenible del territori turístic, accessible per a tothom, i que faciliten la integració del visitant amb l'entorn, incrementant així la qualitat de la seva experiència.

La innovació tecnològica i el desenvolupament de sistemes de gestió sostenibles s'han convertit en factors clau de competitivitat del turisme. En l'actualitat podem afirmar que no existeixen barreres tecnològiques o del coneixement que impedeixin una autèntica revolució verda en la concepció de les infraestructures turístiques i en la gestió dels recursos bàsics. Ens enfrontem a una autèntica eclosió de la innovació en tecnologies més sostenibles que garanteixen la ecoeficiència en camps com l'edificació, la gestió integral del cicle de l'aigua o la gestió i minimització dels residus.

Tots aquests avenços i tendències contribueixen decididament al fet que la sostenibilitat es converteixi en un atractiu turístic intel·ligent, creant així nous espais de negoci en el marc de les economies verdes.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Redistribuir la riquesa i buscar la pau

Si reconeixem que la cohesió social i econòmica entre els pobles del món és un principi fonamental del desenvolupament sostenible, és urgent impulsar mesures que permetin un repartiment equitatiu dels beneficis i les càrregues produïts per el turisme. Al segle del poder local sorgeix l'imperatiu d'adoptar nous models de governança del turisme que garanteixin la participació i el desenvolupament de mecanismes de redistribució justos a nivell de destinació.

La comunitat local ha d'ocupar una posició central en els nous models de turisme sostenible, considerant sempre aquesta activitat com un instrument per millorar la qualitat de vida i el benestar de les poblacions locals.

El turisme sostenible està cridat a contribuir de manera efectiva a la mitigació de la pobresa i a l'eradicació de les desigualtats en les destinacions, a través d'una millor redistribució dels ingressos i l'eliminació de criteris i activitats excloents. Entès el turisme com un dret, els criteris d'equitat s'han d'estendre també als turistes, fomentant accions com el turisme inclusiu.

Els responsables privats i públics tenen l'oportunitat de recolzar les economies locals verdes i pròximes a través dels canals de consum i producció del turisme, contribuint a crear un espai econòmic comú on el turisme es converteixi en vector efectiu del desenvolupament sostenible en cada destí, amb especial implicació de l'oferta turística complementària. El turisme pot fomentar així les economies de qualitat, creant una oferta real de serveis i productes locals en aliança amb clients responsables.

Només en contextos d'equitat i redistribució justa, el turisme es pot erigir verdaderament com un autèntic promotor destacat de la pau i la convivència. Per les seves singulars característiques, la indústria del turisme i els viatges, considerat el principal sector d'activitat econòmica, té la capacitat de convertir-se en el primer contribuent efectiu de la pau al món.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Aliances per un futur sostenible

La contribució activa del turisme al desenvolupament sostenible pressuposa necessàriament la participació i col·laboració de tots els actors, públics i privats, implicats en les activitats turístiques. Aquesta concertació s'ha de basar en mecanismes eficaços de cooperació i associació en totes les esferes, tant a nivell de destinació com a nivell internacional. La governança sostenible de les destinacions, més enllà de les competències de governs i administracions, es configura com un dels grans desafiaments actuals.

Amb la finalitat que el turisme pugui ser una activitat sostenible, és fonamental que s'adoptin i posin en pràctica codis ètics i directrius de sostenibilitat per a la indústria, els turistes, els governs i les autoritats locals, orientats a reforçar el compromís amb la sostenibilitat. Aquests codis constitueixen l'expressió del compromís entre els diferents actors que intervenen en l'activitat turística.

Compartir per competir és el nou repte del turisme sostenible en la societat global. Els avanços de la sostenibilitat del turisme i la generació de nous productes turístics responsables dependran en gran mesura de la capacitat de replicar casos d'èxit, transferir la innovació i intercanviar experiències i coneixements, enriquint la visió local amb les perspectives d'altres solucions en el món. Portar el turisme sostenible de la teoria a la pràctica requereix de l'assistència i la consolidació de xarxes que facilitin la tasca de cooperació comú, tant a nivell regional com internacional.

Cal crear nous ponts entre la ciència i el turisme, entre l'acadèmia i els desenvolupadors turístics. D'una banda, el patrimoni del coneixement científic aporta un enorme cabal de recursos bàsics en la generació de nous productes turístics intel·ligents. D'altra banda, la investigació i la contribució científica permeten reorientar els reptes pràctics del turisme en el marc del desenvolupament sostenible

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

COMITÈ CIENTÍFIC

Arantza Acha
Jane Ashton
Naiara Ayo Elorriaga
Tomás de Azcárate y Bang
Amos Bien
Luigi Cabrini
Sidney C. H. Cheung
Costas Christ
Miguel Clüsener-Godt
Louis D'Amore
Randy Durband
Marisa Fernández
Jordi Ficapal i Mestres
Xavier Font
Ibon Galarraga
Juan Carlos García Paz y Miño
Herbert Hamele
Erika Harms
Natarajan Ishwaran
Jafar Jafari
Irene Lane
Leandro de Lemos
Juan Ramón Meléndez Agudín
Juan Antonio Menéndez Pidal
Sue Millar
Paulina Morales

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Cristina Núñez Cuesta
Idurre Ostolaza Gárate
Geoff Penrose
Kathleen Pessolano
Pedro Rosabal
Joan Torrella Reñé
Jordi Tresserras Juan
Miguel Angel Troitiño Vinuesa
Louise Twining-Ward.

Coordinador: Cipriano Marín

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

COMITÈ ORGANITZADOR

Tomás Azcárate Bang - President de l'Institut de Turisme Responsable.

Arantza Madariaga - Directora General de Basquetour - Agència Basca de Turisme.

Luigi Cabrini – President del Consell Global de Turisme Sostenible

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

LA CIMERA

PANELLS DE DEBAT

PANELL 1

Preservar el nostre patrimoni comú i promoure la cultura de la pau.

Moderador:

- Jordi Tresserras Juan. Director del Laboratori de Patrimoni i Turisme Cultural, Universitat de Barcelona.

Hi intervenen

- Louis D'Amore. President i fundador de l'International Institute for Peace Through Tourism (IIPT).
- Sue Millar. Presidenta de l'ICOMOS ISC Turisme Cultural.
- Cordula Wohlmuther, Gestora del Programa Relacions Institucionals i Mobilització de Recursos, Organització Mundial del Turisme (OMT).
- Ahmed Boukous. Rector de l'Institut Real de la Cultura Amazic (IRCAM).
- Luis Gortázar. Centre UNESCO de Les Canàries.

PANELL 2

L'aliança entre el Turisme i la Biodiversitat

Moderador

- Tomás Azcárate Bang. President de l'Institut de Turisme Responsable (ITR).

Hi intervenen

- Javier Almunia. Loro Parque Fundación. **(Entitat col·laboradora de la Cimera).**
- Pedro Rosabal. Subdirector del Programa Global d'Àrees Protegides de la Unió Internacional de Conservació de la Naturalesa (IUCN).
- Han Qunli. Secretari del Programa Home i Biosfera (Programa MaB) de la UNESCO
- Juan Carlos Garcia Paz y Miño. Director de Conservació, WWF L'Equador.
- Arantza Acha. Directora, Unesco Etxea (Centre UNESCO del País Basc).
- Luis Arranz. Expert Parcs Nacionals d'Àfrica.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

PANEL 3

Redefinir el turisme davant el Canvi Climàtic

Moderador

- Daniel Scott. Director Executiu del Centre Interdisciplinari sobre el Canvi Climàtic (IC3), Departament de Geografia i Gestió Ambiental de la Universitat de Waterloo.

Hi intervenen

- Maite Martín Crespo. Cap de l'àrea de Medi Ambient i Canvi Climàtic, Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament, AECID.
- Karmen Mentil. Directora d'Alpine Pearls
- Cipriano Marín. Iniciativa Global 100% Renovables.
- José Manuel Moreno Rodríguez. Universitat de Castella-La Manxa.

PANEL 4

El turisme i l'apoderament de les comunitats locals

Moderador

- François Vellas. Universitat de Toulouse – TED AFL

Hi intervenen

- Jordi Ficapal. Director, Observatori de Turisme Responsable.
- Helena Rei. Divisió de Tecnologia, Indústria i Economia del Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA)
- Addaia Arizmendi. Programa de Membres Afiliats, Organització Mundial del Turisme (OMT).
- Antonio Sanblas. Gerent de la Reserva de Biosfera de La Palma.
- Richard Denman. Director, The Tourism Company.

PANEL 5

Innovació i visions intel·ligents

Moderador/Introducció:

- Joan Torrella. Director de Turisme de l'Ajuntament de Barcelona. (**Entitat col·laboradora de la Cibera**).

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Hi intervenen

- Xavier Font. Director de Respondeco, Universitat Leeds Beckett, codirector del Centre Internacional del Turisme Responsable.
- Gorane Ibarra. Societat Pública de Gestió Ambiental - IHOBE.
- Angel Díaz. ALS Advanced Leisure Services.
- Luis Andrés Orive. Ajuntament de Vitoria-Gasteiz.
- Joaquin Araujo. Naturalista i activista ambiental.

PANELL 6

Aliances per un futur sostenible

Moderador

- Herbert Hamele. ECOTRANS.

Hi intervenen

- Silvia Barbone. Directora de la Fundació per al Turisme Europeu Sostenible (FEST).
Presentació: "Crida de Vitoria-Gasteiz a l'Acció en Turisme Sostenible i Gestió de Projectes"
- Patricia Castaño Vidal. Gijón Calidad Turística, Ayuntamiento de Gijón. **(Entitat col·laboradora de la Cibera).**
- Arantxa Garcia Lis. Cap de Desenvolupament Sostenible, TUI Destination Services i TUI GROUP.
- Paulina Morales. Desenvolupament Sostenible, Hotels City Express.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

PRESENTACIONS

Lectura introductòria

- Luigi Cabrini. President, Global Sustainable Tourism Council (GSTC).

Presentació

"El Compromís amb el Turisme Responsable a Catalunya i Euskadi. Més enllà de la Certificació "

- Pere Torres, Secretari d'Empresa i Competitivitat. Generalitat de Catalunya.

- Itziar Epalza, Viceconsellera de Comerç i Turisme de Govern Basc.

Presentació

"Recerca de garantia d'autenticitat i sostenibilitat turística segle XXI"

- Patricio Azcárate Díaz de Losada. Institut de Turisme Responsable (ITR).

Presentació

"El Turisme del Futur"

- Joan Torrella. Director de Turisme de l'Ajuntament de Barcelona. (**Entitat col·laboradora de la Cibera**).

Presentació

"Turisme sense residus"

- Juan Ramón Meléndez Agudín. Cap de Relacions Institucionals d'ECOEMBES. (**Entitat col·laboradora de la Cibera**).

Presentació

"Turismes d'interior"

- Juan Martínez Majo. President, Diputació de Lleó (**Entitat col·laboradora de la Cibera**).

Presentació

"Turisme accessible per a tothom"

- José Julián Mena Pérez. Alcalde d'Arona (**Entitat col·laboradora de la Cibera**).

Presentació:

"Casos d'estudi de WTTC"

- Evelyne Freiermuth. Directora d'Investigació i Estratègia, WTTC - World Travel & Tourism Council.

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

CASOS D'ÈXIT, BONES PRÀCTIQUES I INICIATIVES

"Bilbao: Esdeveniments Turístics sostenibles a la ciutat "

- Kepa Olabarrieta. Director de Bilbao Convention Bureaux.

"Donostia/Sant Sebastià; Capital Europea de la Cultura 2016"

- Manuel Narvaez, Director de Sant Sebastià Turisme.

"Barcelona Turisme Sostenible"

- Joana Homs. Controller - Directora Barcelona Sustainable Tourism.

"El Codi de Conducta d'ECPAT Internacional – The Code-per a la prevenció de l'explotació sexual comercial de la infància i l'adolescència".

- Juan Mª López Calero. Presidenta, FAPMI ECPAT Espanya.

"Fuerte Hoteles: Una aposta per la sostenibilitat "

- Natalí Ruiz Gómez. Tècnic de Sostenibilitat i RSC, Fuerte Hoteles.

"ASOLAN i la seva implicació en el Turisme Sostenible"

- Lola Rodríguez Hernández, Tècnic Innovació, Sostenibilitat i Qualitat d'ASOLAN.

"Chão do Rio: Cultivant el somni de la naturalesa "

- Catarina Vieira. Directora, Chão do Rio - Turisme de Poble.

"Indicadors de turisme sostenible de la província de Barcelona"

- Xavier Font. Director de l'Oficina Tècnica de Turisme. Diputació de Barcelona.

"Nautilus Lanzarote"

- Ana Piñel. Directora del complex hotelier Bungalows Nautilus.

"El Palau de Congressos Europa: un exemple de construcció verda"

- Iker Echevarria i Mertxe García. Ajuntament de Vitoria-Gasteiz.

"Nomad lodges, un nou concepte d'ecoturisme "

- Pierre A. Kruger. Director de Nomad Lodges

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

PARTICIPANTS

Cristina Abreu
Arantza Acha
Asier Aguirre
Eider Albizu
Nora Alegre Labayen
Victoria Alonso Benito
Juan Carlos Álvarez Arrocha
Maria Teresa Andrés Ponga
Susana Añarbe
Aitor Apraiz
Leire Arandia
Maite Arenal Bilbao
Iranzu Arginzoniz
Jaime Arriaga
Rafael Arriola San Sebastián
Maite Ayestaran
Naiara Ayo
Tomas Azcarate Bang
Oskar Baraiazarra Itxaso
Leyre Barreras Via
Leire Barriuso
Gorka Belamendia
Ana Mª Beltrán De Heredia
Mercè Beltran Rafel
Paula Bilbao

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Iñigo Bilbao
Vicente Briñas Iñiguez De Heredia
Mónica Calderón Fernandez
Alba Cañadas Mora
Paula Caviedes Gil
Elena Cerviño Ramos
Fernando David Chontasi Morales
Eva Cipres Vidal
Peter Claesson
Inmaculada Climent Lluch
Josep Maria Comes Canal
Markel Cormenzana
Pedro Miguel Correia De Morais Beato
Maite Cruzado
Louis D'Amore
Luis Bernardo De Carrera González
María Desiree De León Govantes
Juan Carlos De León León
Noelia De Prado
Ainhoa Del Caso
Anna Díaz Morello
Eduardo Diego Pinedo
Aranzazu Echaniz Barrondo
Maidier Echevarria
Iker Echevarria
Xabier Eleizegi
Francisco Jose Escanciano Escanciano

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Mercè Escrichs
Gema Etxenike Jaureguibeitia
Miguel Angel Fernandez
Javier Fernandez Bordegarai
Asunción Fernandez De Villaran Ara
Héctor Fernandez Manchado
Natalia Ferrer Roca
Daniela Freund
Jabier Fuertes Udaondo
Sonia Galdón
Celia Galera Soldevila
Irene Gámiz
Mertxe García
Carlos García
Ander Garcia Gangoití
Edurne Garcia Ordoñez
Juan Carlos García Paz Y Miño
Amaia García Uriondo
Ane Gaztelumendi
Irene Goikolea Uriarte
Rocío Guijarro Sánchez
Ana Elecia Gutierrez Simo
Marianne Gybels
Herber Hamele
Ana Heriz Igarza
Jesus Herrero Arranz
Irantzu Hijazo
Aitor Ibaibarriaga Goikoetxea

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Natalia Iglesias Lamela
Cristina Iturriagagoitia
Jafar Jafari
Bebel Jimenez Fuentes
Florian Kaefer
Joseba Larriba
Olatz Legarza Albizuri
Cristian Lertxundi Aretxaga
Izaskun López De Uralde Pérez De Albéniz
Ruth Lopez Dolz
Maria Elena López Melian
Jordi Lopez Roig
Jose Juan Lorenzo Rodríguez
Arantza Madariaga
Patricia Malheiro Araújo
Susana Malón
Txaro Mardaratz Nájera
Cipriano Marin Cabrera
Maite Martín-Crespo Muro
Genaro Martínez
Oihana Martínez Errasti
José Manuel Martins Dos Santos
Rocío Meana Acevedo
Eva Monterde Poveda
Cristina Mugika Vargas
Garikoitz Muñoz Otaegui

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Berta Nunes
Marc Oliveras
Monika Oriol
Luis Andres Orive
Eider Ormaetxea
Idurre Ostolaza
Cristian Palazzi
Katerina Papantoniou
Leire Pelaz Lopez
Patricia Perales
Jone Pérez
Álex Pérez
David Miguel Perez Fernandez
Skyla Rabadi
Pietro Radaelli
Elena Ranz Rodriguez
Esther Regaliza
Juan Manuel Ribera
Juana Mª Rico
Maria Rocés Álvarez
Jose Antonio Rodriguez Alonso
Andrés Rodriguez Canabal
Jose Jorge Rodríguez Galván
Jorge Rodríguez González
Ana Maria Rodriguez Vázquez
Indalecio Rodriguez Viñuela
Maria Lourdes Romano Aguirre
Igor Roson

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

WORLD SUMMIT ON SUSTAINABLE TOURISM +20

Carmen Rubi3
M3nica Ruiz Bustos
Joseba Ruiz De Arbulo
V3ctor Ruiz De Erenchun Elcoro
Nieves Salgado Cubelos
Miguel Segura
Laura Sendral Pesqu3
Pilar Del Sagrario Simo Gonz3lez
Xavier Su3ol
Arantza Tapia
Gracia Teres
Alberto Tomas Royo
Nicol3s Van Looy Negrete
Helka Varga
Arantza V3zquez Pe3a
Onofre Vicente
Helena Videira
Ana Bel3n Villa Arri3n
Itziar Zarandona
Ekaitz Zubeltzu Loiarte

Antolatzaileak Organizadores Organizers

Babesleak Patrocinadores Sponsors

Under the patronage of
UNESCO

